

**YUNANİSTAN (BATI TRAKYA) TÜRK AĞIZLARINDA
KULLANILAN DEYİMLER**

**IDIOMS ON THE DIALECT OF WESTERN THRACE TURKS IN
GREECE**

Muharrem ÖZDEN*
Levent DOĞAN**

Özet:

Deyimler, belirli bir kavramı, duyguyu ya da durumu dile getirmek için birden çok sözcüğün bir arada kullanılmasıyla oluşan kalıplaşmış sözlerdir. Deyimler, bir dilin anlatım yollarını, o dili konuşan toplumun geçmişini, yaşam biçimini, geleneklerini ve çeşitli özelliklerini belirten önemli ipuçları sağlarlar. Yunanistan toprakları içinde yaşayan ve Batı-Trakya Türkleri olarak bilinen Türk topluluğunun konuşma dili ve söz varlığı üzerine yapılmış akademik çalışmaların sayısı oldukça azdır. Bu alanda yapılmış ciddi akademik saha çalışmaları bölgenin zengin söz varlığı hakkında bizleri bilgilendirecektir. Çalışmamızda bu bölge üzerine yapılmış beş ayrı çalışmanın söz varlığı bölümleri taranarak bölgedeki deyimler üzerinde yoğunlaşmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yunanistan, Batı Trakya, Türk Topluğu, Deyimler.

Abstract:

Idioms are stereotypes, are formed by using more than one word together to put into words a specific concept, emotion or situation. Idioms give hints about lyrical ways of expression, history of the community, lifestyle, traditions and various features. The number of academic studies on the language and vocabulary of the Turkish community that living in the Greek territories and known as the Western Thrace Turks is very small. Serious academic field work done in this area will inform us about the region's rich vocabulary. In our study, the vocabulary sections of five different studies on this region were scanned and concentrated on the idioms in the region.

Key words: Greece, Western Thrace, Turkish Community, Idioms.

---

* Yrd. Doç. Dr., Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü – Edirne muharremozden@trakya.edu.tr

** Yrd. Doç. Dr., Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü – Edirne ldogan@trakya.edu.tr

GİRİŞ

Türkçe Sözlük (1998)'te “Genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, ilgi çekici bir anlam taşıyan kalıplaşmış anlatım, tabir” şeklinde tanımlanan deyimler, Türkçe söz varlığı içinde çok önemli bir yeri bulunan sözcük öbekleridir. Türkçe Sözlük'te tabir olarak tanımlanmasına rağmen deyimlerin asıl özelliği bir sözcük öbeği olması olarak nitelendirilebilir. Deyimlerin bu özelliğini belki de en doğru şekilde açıklayan tanım; “En az iki sözcükten kurulan, konuşmada ve yazıda anlatım gücünü artıran, anlam yönünden yer yer mantık dışına taşan bölümleri olabilen, yapısındaki kimi sözcükleri anlam değişmesine uğrayan, kalıplaşmış söz öbekleridir” (Çotuksöken, 1992), tanımıdır. Deyimler anonim ürünlerdir. Elbette, bu ürünlerin de ilk yaratıcıları vardır. Ancak halkın kullanımına girince, yeniden yaratmalara maruz kalmış ve zamanla kökleşmiş, kemikleşmiş ve basmakalıp bir hâl almıştır (Özön, 1945). Bu bakımdan deyimlerin söz dizimi bozulamaz (Kartal, 1990) ve bir deyim sözcükleri değiştirilip yerlerine –aynı anlamda da olsa- başka sözcükler konulamaz (Aksoy, 1989). Deyimleri biçim olarak üç bölümde düşünmek gerekir (Özezen, 2001):

- İki ya da daha fazla sözcüğün bir araya geldiği ve herhangi bir öbek türünde (ad tamlaması, sıfat tamlaması, edat öbeği vb.) olanlar. Bu tür deyimler, tam anlamıyla donmuş biçimde kullanılırlar: Göz açık, yalın ayak, başı kabak vb.
- Sonu mastarla bitenler: Bunlar çekime girebilirler ve bu durumda da deyimli adını alırlar: Hafife almak, göze batmak vb.
- Cümle biçiminde kurulanlar: Aklına turp sıkayım, buyurun cenaze namazına vb.

Batı Trakya, ülkemizin sınırları içinde yer alan Doğu Trakya'nın hem kültürel hem de kullanılan dil açısından bir devamı niteliğindedir. Bu çalışmamızda bölge üzerine yapılmış 5 farklı saha çalışması üzerinden hareketle deyim varlığı üzerine bir tasnif çalışması yapılmaya çalışılmıştır. Anadolu'da bulunan çeşitli bölge ağzlarında olduğu gibi, Yunanistan coğrafyasında yaşayan Türklerin konuşma dili içinde birçok zenginliği barındırması yönüyle önemli bir saha olarak düşünülmelidir.

1. Köken Bakımından Deyimler

1.1. Türkçe Sözcüklerden Oluşanlar

ayā çarık çek-(BTGA.149:Gümülcine-Aralıkburun), **bacak çel-**(BTGA. 275: Gümülcine-Küçük Doğanca), **dirili bırak-** (BTGA. 311: Gümülcine-Uysallı), **göbē kaç-** (BTGA.24: Gümülcine-Dolapçılar), **göz tut-** (BTGA. 155: Gümülcine-Kovanlık), **kaynak bas-** (BTGA. 269: Gümülcine-Kozlardere), **kırk uçur-** (BTGA. 224: Gümülcine-Koyundere; BTFK), **kış tut-** (BTGA.194: Gümülcine-Kuzuren), **sük al-** (BTGA. 65: Gümülcine-Bekirli), **şişkinnik yap-** (BTGA.41:Gümülcine-Bulatköy), **uykuyu çevir-**

(BTGA. 358: Gümülcine-Seymen), yakayı kurtar-(BTFAD), yolu dü- (BTGA. 137: Gümülcine- Kalenderköy), yürē açıl- (BTGA. 238: Gümülcine-Basırlıköy)

1.2. Türkçe ve Yabancı Sözcüklerden Oluşanlar

barajı aş- (Fr.+T.GTABKK),**canı sav o-** (Fa.+ T. +T. BTGA. 416: Gümülcine-Sofular), **çetele tut-** (Rum.+ T.GTABKK), **deşifre ol-** (Fr.+T. GTABKK), **döviz kaçır-** (Fr.+T. GTABKK), **fırça çek-**(Rum. +T.GTABKK), **kafası nâfile ol-** (T. +Ar. +T. BTGA. 238: Gümülcine-Basırlıköy), **kederlik ol-** (Ar.+ T.BTGA. 334: Gümülcine-Kargılı Sarıca), **laf çıkar-** (Fa. + T. BTFK), **münasebet kur-** (Ar. + T. BTFAD), **nazar er-** (Ar.+ T. BTHM), , **paçayı kurtar-** (Fa. + T. BTFAD), **şansı yaver git-** (Fr.+ Fa. + T. GTABKK), **şapka çıkar-** (Rus.+ T.GTABKK), **yürēne merāmet gir-**(T.+ Ar.+ T. BTGA. 80: Gümülcine-Yeniköy)

2. Söz Dizimi ve Şekil Bilgisi Bakımından Deyimler

2.1. Cümle Şeklinde Kurulanlar

delikli boncuk yerde kalmaz (BKÖBTGA), **eli ayağ düzö olsun** (BKÖBTGA), **ipli kulpu kındaklar dolu**(BKÖBTGA), **on fırın ekmek yemesi lazım**(GTABKK), **ortada fol yok yumurta yok** (GTABKK), **yan pala poli kal**(BKÖBTGA), **yarımız alıyor yarımız satıyor**(BKÖBTGA)

2.2. Birleşik Fiillerle Yapılan Adlandırmalar

adām ol- (BKÖBTGA), **āley dön-** (BTGA.152:Gümülcine-Hemetli), **allā et-**(BTGA.79:Gümülcine-Yeniköy), **apış hur-**(BTGA.288:Gümülcine-Yabacıklı), **aracı ol-** (BKÖBTGA), **asfalyası at-**(GTABKK), **balkancılık yap-**(BTGA.330:Gümülcine-Kardere), **başı çıkıla-** (BTGA.192:Gümülcine-Büyük Doğanca), **başına çāre bak-** (BTFAD), **batalaca kal-** (BTGA. 280: Gümülcine-Küçük Sirkeli), **bayram almā git-** (BTGA.230: Gümülcine-Üçgaziler), **bet çık-** (BKÖBTGA), **bibi bastır-** (BTGA.418: Gümülcine-Karagözlü), **boyu sivrelivā-** (BTGA. 383: Gümülcine-Mastanlı Mahallesi), **caba git-** (BTGA.102: Gümülcine-Çalabıköy), **cumā mübarekemē gez-** (BTGA.415: Gümülcine-Sofular), **cümbüş yap-** (BTGA.261: Gümülcine-Palazlı), **çingar çıkar-** (kopar-) (GTABKK), **dalavere çevir-** / **döndür-** (GTABKK), **dayak bul-** (BTGA. 339: Gümülcine-Çalabı), **dolanmā git-** (BTGA: BSYD), **dünürcü sal-**(BTGA.261: Gümülcine-Palazlı), **ele takçak bi şey olma-**(BTGA.114: Gümülcine-Demirciler), **elinden kurtul-** (BTFAD), **falso çık-**(GTABKK), **fır doluya otur-** (BTGA.422: Gümülcine-Karagözlü), **fire vermek:** Kuruma dolayısıyla eksilmek. (GTABKK), **fiska kondurma/ dondurma-**(GTABKK), **gol salla-**(BTGA.130: Gümülcine-Payamlar), **göbek hur-**(BTGA.24: Gümülcine-Dolapçılar), **gönlücünü yap-** (BTFK), **gürk yat-**(BTGA.253: Gümülcine-Lefeciler), **gündendi boz-** (BTGA.251: Gümülcine-Lefeciler), **haldırtı git-** (BTGA.385:Gümülcine-

Kayrak), **hâne ol-**(BTGA. 91: *Gümülcine-Delinazköy*), **hapı yut-** (BTTFAD), **harp kop-** (BTGA. 282: *Gümülcine-Payamdere*), **holluk ol-**(BTGA.191: *Gümülcine-Büyük Doğanca*), **inme indir-** (BTGA.114: *Gümülcine-Demirciler*), **iskeleti çık-**(GTABKK), **İtiyarlık bas-** (BTGA.295: *Gümülcine-Yalımlı*), **kafası seme yap-** (BTGA. 238:*Gümülcine-Basırlıköy*), **kapkaratutul-** (BTGA.203:*Gümülcine Üşekdere*), **kefâlâtına yi-** (BTGA.38:*Gümülcine-Bulatköy*), **kertesine gel-** (GTABKK), **kısmeti çık-** (BKÖBTGA), **kiyat çâr-** (BTGA.338:*Gümülcine-Çalabıköy*), **kontra git-** (GTABKK), **köstek at-** (*Gümülcine/ BSYD*), **kumanda ver-** (BTGA.106:*Gümülcine-Arabacıköy*), **kumanda yap-** (BTGA.245:*Gümülcine-Omurluköy*), **Áfa dİne-** (BTGA.135:*Gümülcine-Payamlar*), **mabbet uydur-** (BTGA.49:*Gümülcine-Hacören*), **mostra ol-** (GTABKK), **olgunluk ver-** (BTGA.162:*Gümülcine-Üntüren*), **ortasını bul-** (BTTFAD), **paldırtı git-** (BTGA.385:*Gümülcine-Kayrak*), **papara ye-** (GTABKK), **para çıkar-** (BTGA. 17: *Gümülcine-Baraklı*), **piydâ it-** (BTGA. 306: *Gümülcine-Sınırdere*), **sabanı düz-** (BTGA.269: *Gümülcine-Kozlardere*), **sırıyı dik-** (BTGA. 288: *Gümülcine-Yabacıklı*), **şılak yap-** (BTGA. 443: *Gümülcine-Domruköy*), **tay kalk-** (BTGA. 414: *Gümülcine-Sofular*), **telef et-** (BTTFAD), **telefon al-**(BKÖBTGA), **ticâret çıkar-** (BTGA.317: *Gümülcine-Çelebiköy*), **paçayı kurtar-** (BTTFAD), **yürē tut-** (BTGA. 365: *Gümülcine-Tuscuköy*)

2.3. Bir Fiil Grubu Şeklinde Oluşanlar

2.3.1. Sıfat-Fiil, Zarf-Fiil Grubu Şeklinde Kalıplaşanlar

arabaya konup pin- (BTGA.400:*Gümülcine-Kalanca*), **çarık olannar** (BTGA.313:*Gümülcine-Uysallı*), **dayanıp donan-** (BTGA.372:*Gümülcine-Taşkınlar*), **elinö erdikçe** (BKÖBTGA), **gün duvârkaydın** (BTGA. 377: *Gümülcine-Satıköy*)

2.4. Tamlama Şeklinde Oluşanlar

2.4.1. İsim Tamlaması Biçiminde Kalıplaşanlar

ayak ekmē (BTGA.25:*Gümülcine-Evrenköy*), **cumā üstü** (BTGA. 95: *Gümülcine-Kozlukebir*), **domuz arabası** (BTGA.338: *Gümülcine-Çalabı*), **domuzun domuzu** (BTGA.245: *Gümülcine-Omurluköy*), **dünyânın bi ucundâ** (BKÖBTGA), **el emē** (BTGA.90: *Gümülcine-Delinazköy*), **gicenin leyli vakti** (BTGA.422: *Gümülcine-Karagözlü*), **günün hökmünde** (BTGA. 91: *Gümülcine-Delinazköy*), **kafa resimçi** (BTGA.80: *Gümülcine-Yeniköy*), **kasım üstü** (BTGA.345: *Gümülcine-Balafar*), **kırk gezmesi** (BTGA. 262: *Gümülcine-Palazlı*), **kışın doksanı** (BTGA.99: *Gümülcine-Dündarlı*), **körlük zamanı** (BTGA.396: *Gümülcine-Mehrikoz*), **sinir zayıflı ol-** (BTGA.144: *Gümülcine-Yuvacılı*)

2.4.2. Sıfat Tamlaması Biçiminde Kalıplaşanlar

azır apış (BTGA.262:Gümülcine-Palazlı), **bi s̄anak kişi ol-** (BTGA. 392: Gümülcine-Mehrikoz), **çalkama yayık yap-** (BTGA.400: Gümülcine-Kalanca), **efendiden bir adam** (GTABKK), **küsbe gibi işan ol-** (BTGA. 432: Gümülcine-Sasallı), **sustalı maymun gibi dur-** (GTABKK), **topal bacak tut-** (BTGA. 342: Gümülcine-Gebecili), **yavan akıllı** (BTGA. 144: Gümülcine-Yuvacılı)

2.5. Bir Edat Grubu İle Kalıplaşarak Oluşanlar

fasulye gibi kendini nimetten say- (GTABKK), **gözlen kıyama-** (BTGA.392: Gümülcine-Mehrikoz), **kukumak gibi otur-** (BTGA. 34: Gümülcine-Bayatlı), **mitralyöz tüfek gibi**(GTABKK), **pamık gibi dur-** (BTGA. 377: Gümülcine-Satiköy), **sigara kağıdı gibi** (GTABKK), **süd başā gibi ol-** (BTGA.114: Gümülcine-Demirciler), **taj gibice ol-** (BTGA. 160: Gümülcine-Üntüren)

2.6. İkileme Biçiminde Kalıplaşanlar

2.6.1. Aynı Sözcüklerin Tekrarlanmasıyla Kurulanlar

boydan boya (BTTFAD), **doktor doktor gez- /dolaş-** (GTABKK), **göz göz ol-** (BTGA.398:Gümülcine-Kalanca), **peşpeş yap-**(BTGA. 190: Gümülcine-Büyük Doğanca), **şalak şalak ol-** (BTGA. 160: Gümülcine-Üntüren)

2.6.2. Zıt Anlamlı Sözcüklerin Tekrarlanmasıyla Kurulanlar

üte berice (BTGA. 152: Gümülcine-Hemetli)

2.6.3. Yakın veya Eş Anlamlı Sözcüklerin Tekrarlanmasıyla Kurulanlar

vakti s̄ati gel- (BKÖBTGA), **yol yordam** (BTHM), **ziyan zebil ol-** (BTGA. 99: Gümülcine-Dündarlı)

2.6.4. Ses Benzerliğine Dayalı Sözcüklerin Tekrarlanmasıyla Kurulanlar

şej bej ol- (BTGA. 60: Gümülcine-Gerdeme), **yan yun git-** (BTGA. 324: Gümülcine-Musacık), **zigzag yap-**(GTABKK)

3. Anlam Bakımından Deyimler

3.1. Ad Aktarması

cins tarikat (BKÖBTGA), **çapa yap-** (BKÖBTGA), **domuz arabası** (BTGA.338: Gümülcine-Çalabı), **eylence oyna-** (BTGA.54: Gümülcine-Çepelli), **fennerin uzaması** (BTGA.199: Gümülcine-Küçük Sirkeli), **haynaya koy-** (BTGA.238: Gümülcine-Basırlıköy), **incehasTalık** (BTGA.34: Gümülcine- Bayatlı), **kafa resimci** (BTGA.80: Gümülcine-

Yeniköy), **kıra çık-** (BTGA. 151: *Gümülcine-Hemetli*), **líra yap-** (BTGA.319: *Gümülcine-Çelebiköy*), **nişan düz-** (BTGA.406: *Gümülcine-Ortakışla*), **sabā ekmē** (BTGA. 49: *Gümülcine-Hacıören*), **sufrayap-** (BTGA.296: *Gümülcine-Yalımlı*), **telgrafçek-** (GTABKK)

3.2. Deyim Aktarması

damga hur-(BTGA.199:*Gümülcine-Küçük Sirkeli*), **elektrik al-** (GTABKK), **gazan hur-**(BTGA.434: *Gümülcine-Hacıköy*), **göbē kaç-** (BTGA. 24: *Gümülcine-Dolapçılar*), **göz at-** (BTGA. 130: *Gümülcine-Payamlar*), **hateşi basTır-** (BTGA.106: *Gümülcine-Arabacaköy*), **Íaf kak-** (BTGA. 143: *Gümülcine-Yuvacılı*), **mabbeT dök-** (BTGA.42: *Gümülcine-Bulatköy*), **renk bāla-** (BTGA.340: *Gümülcine-Gebecili*), **vidaları gevşe-** (GTABKK), **yāmır boyan-** (BTGA.79:*Gümülcine-Yeniköy*), **yüreci dal-** (BTGA. 427: *Gümülcine-Nurçalı*)

3.3. Kinaye

adı bat- (BTGA.31:*Gümülcine-Bayathı*), **başı kabalak** (BTGA. 46: *Gümülcine-Hacıören*), **bocuk domuzuna dön-** (GTABKK), **istifini bozma-** (GTABKK), **kulak tutma-** (BTGA.215: *Gümülcine-Kozdere*), **maytap oyna-** (BTGA.358: *Gümülcine-Seymen*), **rest çek-** (GTABKK), **treni kaçır-** (GTABKK), **ültimatom ver-** (GTABKK)

3.4. Teşbih

arap gibice ol-(BTGA.158:*Gümülcine-Üntüren*), **artiz gibi** (GTABKK), **balyos gibi** (GTABKK), **banka gibi** (GTABKK), **baston gibi/ baston yutmuş gibi** (GTABKK), **birini kukla gibi oynat-** (GTABKK), **efendi gibi yaşa-** (GTABKK), **fasulye sıırğı gibi** (GTABKK), **kaptırka gibi çık-** (BTGA.423:*Gümülcine-Aşağıköy*), **su gibi ol-** (BTTFAD), **süd başā gibi ol-** (BTGA. 114: *Gümülcine-Demirciler*), **turup gibi ol-** (BTGA. 433: *Gümülcine-Sasallı*)

3.5. Mübalağa

bomba gibi patla- (GTABKK), **kafāsi şiş-** (BKÖBTGA), **sansasyon yarat-** (GTABKK), **ter üstüne çık-**(BTGA. 403: *Gümülcine-Kalanca*), **üründen kan geç-** (BTGA. 388: *Gümülcine-Kayrak*)

3.6. Dua veya Beddua İçerikli Olanlar

allā et- (BTGA.79: *Gümülcine-Yeniköy*), **alla ömür versin** (BKÖBTGA), **allā razı olsun** (BTHM), **allasmārladık** (BTHM), **alla yardımcı olsun** (BKÖBTGA), **bereket versin** (BKÖBTGA), **canı sav õ-** (BTGA. 416: *Gümülcine-Sofular*), **nūr içinde yatsın** (BKÖBTGA)

3.7. Argo

dümen çevir- (GTABKK), **dümenine bak-** (GTABKK), **fırça çek-** (GTABKK), **fit ol-** (GTABKK), **fiyaka sat-** (GTABKK), **palavra at- / sık-** (GTABKK), **pasaportununu ver-** (GTABKK), **zapartayı ye-** (GTABKK), **zokaya gel-** (GTABKK), **zokayı yut-** (GTABKK).

4. SONUÇ

Batı Trakya Türk Ağzlarıyla ilgili yapılan çalışmalardan hareketle oluşturduğumuz deyim varlığı tasnif çalışması, üç ana başlık etrafında incelemeye şekillenmiştir. Bu ana başlıklar; köken bakımından deyimler, söz dizimi ve şekil bilgisi bakımından deyimler ve anlam bakımından deyimler şeklindedir. Bu ana başlıklar altında alt başlıklar oluşturulmuş ve taranan deyimler kullandıkları eser adlarının kısaltmaları ile bu bölümlere yerleştirilmiştir. Eserlerde kullanılan transkripsiyon işaretleri olduğu gibi korunmuştur. Köken bakımından deyimler ana başlığının altında Türkçe sözcüklerden oluşanların ve Türkçe ve yabancı sözcüklerden oluşanların yoğunluğu hemen hemen aynı durumdadır. Söz dizimi ve şekil bilgisi bakımından oluşturulan deyimler bölümünde ise bir/birkaç isimle bir fiilden/yardımcı fiilden oluşan deyim kullanımının oldukça zengin olduğu görülmektedir. Anlam bakımından ise ad aktarması ve deyim aktarması bölümlerinde kullanım çeşitliğinin yoğunluğu göze çarpmaktadır. Bölgenin deyim varlığı üzerinde yaptığımız bu tasnif çalışmasının bölgede kullanılan söz varlığının zenginliği ve derinliği hakkında fikir vermesi açısından önemli olduğu kanaatini taşımaktayız.

Transkripsiyon İşaretleri:

ā: uzun a
ē: uzun e
ī: uzun ı
ō: uzun o
ū: uzun u
ü: uzun ü

Kısaltmalar:

Ar.: Arapça
Fa.: Farsça
Fr.: Fransızca
Rum.: Rumca
Rus.: Rusça
T.: Türkçe

SÖZLÜK

aber etmek: Haber vermek.

(BTGA.169:Gümülcine-Salmanlı)

adı batmak: Kaybolmak, ortadan kalkmak. (BTGA.31:Gümülcine-Bayatlı)

adım çöre: Çocukların yürümeye başlamasından sonra yapılan bir tür çörek, adım çöreği.

(BTGA.74:Gümülcine-Ayazma)

adım çöre: Çocukların yürümeye başlamasından sonra yapılan bir tür çörek, adım çöreği. (BTFK)

adım çöreği: Çocukların yürümeye başlamasından sonra yapılan bir tür çörek, adım çöreği. (BKÖBTGA)

adım ekmē: Çocukların yürümeye başlamasından sonra yapılan bir tür çörek, adım çöreği. (BTGA.91:Gümülcine-Delinazköy)

adye çıkarmak: İzin kağıdı almak. (BTGA.104:Gümülcine-Çalabıköy)

āley dönme: Alay oyunu oynamak, halay dönmek. (BTGA.152:Gümülcine-Hemetli)

allā etmek: Bir işi yapmak için hareket etmek, Allah deyip işe başlamak. (BTGA.79:Gümülcine-Yeniköy)

allahō ömür versin: (BKÖBTGA)

Allā razı olsun: Allah razı olsun. (BTHM)

Allasmārladık: Allah'a ismarladık. Esen kal. Seni Tanrı'ya emanet ediyorum. Tanrı seni her türlü afetten korusun. (Ayrılırken kalana söylenir.) (BTHM)

altın yazdırmak: Erkeğin evlenirken altın, mal veya bir menfaati geline verme adeti, mehir töreni. (BTGA.131:Gümülcine-Payamlar)

amur tutmak: Hamur mayalamak, hamuru pişirilecek hale getirmek. (BTGA.254:Gümülcine-Yardımlı)

anafora çıkmak: Askerlikte ictimaya çıkmak, eğitime çıkmak. (BTGA.102:Gümülcine-Çalabıköy)

apış hurmak: Bebeğin altını bezlemek. (BTGA.288:Gümülcine-Yabacıklı)

arabaya konup pinmek: Arabaya binmek. (BTGA.400:Gümülcine-Kalanca)

aracı olmak: Bir konuda iki yanı görüştürmek, uzaklaştırmak, bir işin çözümüne yardımcı olmak. (BKÖBTGA)

arap gibice olmak: Kararmak. (BTGA.158:Gümülcine-Üntüren)

arka üstü: Sırtında bir şey taşımakla ilgili olarak kullanılan bir tabir. (BTGA.109:Gümülcine-Hebilköy)

arkadaş tutunmak: Arkadaş olmak, samimi olmak. (BTGA.179:Gümülcine-Şapçı)

arkada ükletmek: Sırtında taşımak. (BTGA.108:Gümülcine-Hebilköy)

arkasına taklaşmak: Peşine takılmak, kovalamak. (BTGA.257:Gümülcine-Yardımlı)

arman düymek: Ekin tanelerini saptan ayırma işini yapmak, harman dövmek. (BTGA.390:Gümülcine-Kızılağaç)

artiz gibi: Güzel ve alımlı kimse. (GTABKK)

asfalyası atmak: Çığırından çıkmak, sinirlenmek. (GTABKK)

aşağı yukarı: Hemen hemen, yaklaşık olarak. (BTTFAD)

āşam kırımı: Tütünlerin akşam üzeri toplanması. (BTGA.241:Gümülcine-Hemetli)

āştan takine: Tahta takunya. (BTGA.432:Gümülcine-Sasallı)

at koymak: İsim vermek. (BTGA.119:Gümülcine-Durhasanlar)

atma çörē: Çocukların yürümeye başlamasından sonra yapılan bir tür çörek, adım çöreği. (BTGA.114:Gümülcine-Demirciler)

ayā çarık çekmek: Ayağına çarık giymek. (BTGA.149:Gümülcine-Aralıkburun)

ayak ekmē: Çocukların

yürümeye başlamasından sonra yapılan bir tür çörek, adım çöreği.

(BTGA.25:Gümülcine-Evrenköy)

aynaya koymak: Hastanede röntgen çekmek.

(BTGA.417:Gümülcine-Sofular)

ayşe fatme kuşa: Gökkuşağı.

(Gümülcine/ BSYD)

azır apış: Bebeklerin altına

bağlanan bir kullanımlık

bez.(BTGA.262:Gümülcine-Palazlı)

bā bozmak: Üzüm hasadı

yapmak. (BTGA.147:Gümülcine-

Aralıkburun)

bā bozumu: Eski halk takvimine göre ekim ve kasım aylarını içine alan zaman dilimi.

(BTGA.259:Gümülcine-Yardımlı)

bacak çelmek: Ayak ayak üstüne atmak. (BTGA.275:Gümülcine-

Küçük Doğanca)

bacaklı pāzen: Bir tür bebek

pantolonu. (BTGA.432:Gümülcine-

Sasallı)

badaş yapmak : Köylülerin

birbirine karşılıklı yardım etmesi, imece. (BTGA.301:Gümülcine-

Sarancına)

balkancılık yapmak: Balkan

dağlarında yaşamak, geçimini

veya barınmasını burada

sağlamak. (BTGA.330:Gümülcine-

Kardere)

balyos gibi: Çok ağır, ezici kol veya yumruk. (GTABKK)

banka gibi: Çok zengin kimse. (GTABKK)

bardaş kurmak: Sağ ayağı sol uyluğun, sol ayağı sağ uyluğun altına alarak oturma biçimi, bağdaş

kurmak.(BTGA.421:Gümülcine-

Karagözlü)

baskın gelmek: Üstünlüğünü

göstermek. (BTHM)

başak düzmek: Ekinin

olgunlaşması, biçilecek hale

gelmesi. (BTGA.385:Gümülcine-

Kayrak)

baş başa kalmak: Biriyle yalnız

kalmak, iki kişi bir arada yalnız

kalmak. (BTTFAD)

başı çıkılmak: Saçlarını

örmek.(BTGA.192:Gümülcine-Büyük

Doğanca)

başı kabalak: Başı açık.

(BTGA.46:Gümülcine-Hacıören)

başına çâre bakmak: Kimsenin

yardımlı olmayacağı

anlaşıldığından içinde bulunduğu güç

durumdan kurtulma yolunu

kendisi aramak. (BTTFAD)

baştan başa: Tamamıyla, hepsi,

baştan sona kadar. (BKÖBTGA)

batalaca kalmak: Kullanılmaz, işe

yaramaz duruma gelmek,

battal olmak.(BTGA.280:Gümülcine-

Küçük Sirkeli)

bāyları bozana açmak: Üzüm

hasadı yapmak, bağ bozmak.

(BTGA.22:Gümülcine-

Dolapçılar)

bayram almā gitmek:

Bayramlaşmak için evleri

dolaşmak. (BTGA.230:Gümülcine-

Üçgaziler)

belâya kalmak: (BTTFAD)

bēlden pastalı: Kadın elbiseleri için kullanılan belden büzgülü anlamında bir tabir.

(BTGA.165:Gümülcine-Kalfa)

ben düşmek: Meyve, en çok

üzüm olgunlaşmaya başlamak:

Üzümlere ben düştü.

(BTGA.259:Gümülcine-Yardımlı)

bereket versin: (BKÖBTGA)

bet çıkmak: Fotoğrafta kötü çıkmak.
Kendini beğenmemek.
(BKÖBTGA)

beton gibi: Çok sağlam,
dayanıklı; güçlü. (GTABKK)

bibi bastırmak: Kuluçka
olmuş hindiye kuluçkalatmak.
(BTGA.418:Gümülcine-
Karagözlü)

biblo gibi: Zarif, ufak tefek kız.
(GTABKK)

bilet kesmek: İşine son vermek,
işten uzaklaştırmak. (GTABKK)

birini kukla gibi oynatmak:
Birine her istediğini yaptırmak.
(GTABKK)

bi sânak kişi olmak: Çok
kalabalık

olmak.(BTGA.392:Gümülcine-
Mehrikoz)

bocuk domuzuna dönmek: Çok
semiz olmak. (GTABKK)

bomba gibi: 1. Sağlam, gözalıcı,
gösterişli. (GTABKK)2. Çok iyi
çalışmış ve hazırlanmış.
(GTABKK)

bomba gibi patlamak: 1. Bir
olay birdenbire ortaya çıkarak
herkesi şaşırtmak. (GTABKK)2.
Öfkelenerek birdenbire ve yüksek
sesle bağırıp çağırmak.
(GTABKK)

bombardıman etmek: Bir
kimseyi ağır sözlerle paylamak.
(GTABKK)

boydan boya: Bir uçtan öbür uca.
(BTTFAD)

boyu sivrelivâmak: Boyu
uzamak, büyümek, yetişmek.
(BTGA.383:Gümülcine-Mastanlı
Mahallesi)

bulgar inmesi: Bulgaristan'ın

Yunanistan'ı işgal ettiği dönem.
(BTGA.114:Gümülcine-
Demirciler)

büyümē yullanmak: Büyümek,
yetişmek, büyümeye yollanmak.
(BTGA.208:Gümülcine-Üşekdere)

caba gitmek: Boşuna
gitmek.(BTGA.102:Gümülcine-
Çalabıköy)

canı çekmek: İstek duymak.
(BTHM)

canını çıkarmak: Öldürmek.
(BTTFAD)

canını kandırmak: İçme yeme
isteğini karşılamak. (BTTFAD)

canı sav ömak: Canı sağ olmak,
üzülmeye gerek olmadığını karşı
tarafa bildirilmesi için kullanılan
iyi dilek sözü.
(BTGA.416:Gümülcine-Sofular)

can vermek: Ölmek. (BTHM)

cins tarikat: Kurnaz işi, zekice.
(BKÖBTGA)

cumā mübarekemē gezmek:
Genellikle yaşlı kadınların cuma
günleri konu komşuya ev
oturması için yaptıkları gezi.
(BTGA.415:Gümülcine-Sofular)

cumā üstü: Cuma namazı vakti.
(BTGA.95:Gümülcine-
Kozlukebir)

cümbüş yapmak: Eğlenmek.
(BTGA.261:Gümülcine-Palazlı)

cümcük atmak: Düğümlemek.
(Gümülcine/BSYD)

çalkama yayık yapmak: Yayıқта
yoğurdu ayran ve tereyağı
yapmak için çakalamak.
(BTGA.400:Gümülcine-Kalanca)

çapa çapalamak: Toprağı
kazmak, çapalamak. (BKÖBTGA)

çapa kazmak: Çapayla toprağı
kazmak, çapalamak.
(BTGA.107:Gümülcine-Arabacıköy)

çapa yapmak: Çapayla toğrağı kazmak, çapalamak. (BKÖBTGA)
çarık olannar: Davetliler, bir yere çağırılmış kişiler. (BTGA.313:Gümülcine-Uysallı)
çetele tutmak: Hesap tutmak amacıyla bir yere çizgiler çizmek. (GTABKK)
çingar çıkarmak (koparmak): Kavga çıkarmak. (GTABKK)
çingar çıkmak (kopmak): Kavga çıkmak. (GTABKK)
çırpmak yapmak: Temizlemek. (BTGA.313:Gümülcine-Uysallı)
çingene burnu: Bir bölge ismi. (BTGA.98:Gümülcine-Dündarlı)
çoban olmak: Çocuk oyunlarında ebe olmak. (BTGA.122:Gümülcine-Durhasanlar)
çöcük kızanı: Erkek çocuk. (BTGA.290:Gümülcine-Küçüren)
çöcük kızanı: Erkek çocuk. (BTGA.290:Gümülcine-Küçüren)
çuçuk kızanı: Erkek çocuk. (BTGA.204:Gümülcine-Üşekdere)
çüjük hānesi: Damat evi. (BTGA.82:Gümülcine-Çukaköy)
dalavere çevirmek/ döndürmek: Yalan dolanla gizlice kötü görmek. (GTABKK)
damga hurmak: Makyaj yapmak. (BTGA.199:Gümülcine-Küçük Sirkeli)
dayak bulmak: Destek almak, yardım almak. (BTGA.339:Gümülcine-Çalabı)
dayanıp donanmak: Güzel elbiseler giymek, süslenmek. (BTGA.372:Gümülcine-Taşkınlar)
devecik yapmak: Kurban bayramında köyün gençlerinin deve şeklinde yaptıkları bir

maketin içine girerek evlerden bahşiş ve hediye toplama adeti. (BTGA.365:Gümülcine-Tuscuköy)
dij bulguru: Bebeğin dişleri çıkmaya başladığında yapılan bir yemek. (BTGA.94:Gümülcine-Kozlukebir)
direksiyon sallamak: Motorlu taşıt kullanmak. (GTABKK)
dirili bırakmak: Yemek pişirirken tenceredeki yemek malzemesini çok fazla pişirmemek. (BTGA.311:Gümülcine-Uysallı)
diş bulguru: Bebeğin dişleri çıkmaya başladığında yapılan bir yemek. (BTGA.94:Gümülcine-Kozlukebir)
dolanmā gitmek: Gezintiye çıkmak. (BTGA:BSYD)
domuz arabası: El arabası. (BTGA.338:Gümülcine-Çalabı)
domuzun domuzu: Kötü huylu insanlar için kullanılan bir tabir. (BTGA.245:Gümülcine-Omurluköy)
duvā yapmak: Dua etmek. (BTGA.417:Gümülcine-Sofular)
dümen çevirmek: Hileye, düzene başvurmak. (GTABKK)
dümenine bakmak: Şartlar ne olursa olsun çıkarını gözetmek. (GTABKK)
dümen kırmak: Yön değiştirmek. (GTABKK)
dümen kullanmak: Bir işi kurnazca yönetmek. (GTABKK)
dünürcü salmak: Dünürcü göndermek. (BTGA.261:Gümülcine-Palazlı)
dünyānın bi ucundā: Çok uzak bir yer. (BKÖBTGA)
dünyaya gelmek: Doğmak. (BTHM) ; (BTFK)

efendiden bir adam: Terbiyeli, kibar, ağırbaşlı kimse. (GTABKK)
efendi gibi yaşamak: Sıkıntısız, varlık içinde yaşamak. (GTABKK)
el emē: El emeği. (BTGA.90:Gümülcine-Delinazköy)
el emeği: Elle çalışmanın verimi. (BTHM)
ele takçak bi şey olmamak: Hiçbir şeyi olmamak, çok fakir olmak. (BTGA.114:Gümülcine-Demirciler)
elinden kurtulmak: Birinden kaçmayı başarmak. (BTTFAD)
elinö erdikçe: Vakit buldukça. (BKÖBTGA)
el yardımı: İmece, köylerde parasız olarak yapılan yardımlaşma. (BTGA.301:Gümülcine-Sarancina)
el yordamı: Elin duyumu ve yardımı ile varlıkları algılama, fazla bilgi olmadan, deneme yanılma yoluyla öğrenme. (BTGA.255:Gümülcine-Yardımlı)
eylence oynamak: Eğlenmek. (BTGA.54:Gümülcine-Çepelli)
fennerin uzaması: Gelişmek, modernleşmek. (BTGA.199:Gümülcine-Küçük Sirkeli)
fıçı gibi: Kısa boylu ve çok şişman. (GTABKK)
fındık gicesi: Sünnet dönünlerinde kızların toplanıp eğlence yapma adeti. (BTGA.255:Gümülcine-Yardımlı)
fırça çekmek: Birini çok azarlamak. (GTABKK)
fırça gibi: Dik, sert ve sık saç sakal. (GTABKK)
fır doluya oturmak: Çember şeklinde bir kişinin etrafında

oturmak. (BTGA.422:Gümülcine-Karagözlü)
fırın ova: Bulgarların Batı Trakya için kullandığı bir tabir. (BTGA.44:Gümülcine-Büyük Sirkeli)
gazan hurmak: Kazanın altını yakmak. (BTGA.434:Gümülcine-Hacıköy)
gaza gelmek: Dolduruşa gelmek. (GTABKK)
gaza getirmek: Birini olmadık şeylerle dolduruşa getirmek. (GTABKK)
gicenin leylî vakti: Gecenin en karanlık zamanı. (BTGA.422:Gümülcine-Karagözlü)
gol sallamak: El sallamak. (BTGA.130:Gümülcine-Payamlar)
göbē kaçmak: Göbek düşmesi olarak da bilinen karın ağrısı durumu. (BTGA.24:Gümülcine-Dolapçılar)
göbek hurmak: Halk hekimliğinde göbek ağrısı olanların süpürge sapıyla tedavi edilmesi. (BTGA.24:Gümülcine-Dolapçılar)
göbek yapmak: Halk hekimliğinde göbek ağrısı olanların süpürge sapıyla tedavi edilmesi. (BTGA.122:Gümülcine-Durhasınlar)
gönlücünü yapmak: Birini razı ve hoşnut etmek, gönlünü etmek. (BTFK)
gönlünden kopmak: Birine, temiz ve derin duygu içinde bir iyilik yapmayı, bir şey vermeyi kararlaştırmak. (BKÖBTGA)
görücü usulü: Evlenme çağı gelmiş ya da etrafındaki kişilerce yaş geçtiği düşünülen kişilere çevresinden birinin aracılığıyla eş

- bulma vasıtasıyla gerçekleşen evliliklerdir. (BKÖBTGA)
- göz atmak:** Göz kırpmak. (BTGA.130:Gümülcine-Payamlar)
- göze almak:** Bir iş nedeniyle karşılaşabileceği her türlü zararı ve tehlikeyi önceden kabullenmek. (BTTFAD)
- göz göz olmak:** Üzerinde birçok göz (delik) oluşmak (ya da bulunmak). (BTGA.398:Gümülcine-Kalanca)
- gözlen kıyamamak:** Çok güzel olduğundan bakmaya kıyamamak. (BTGA.392:Gümülcine-Mehrikoz)
- göz tutmak:** Beğenilmek, dikkat çekmek. (BTGA.155:Gümülcine-Kovanlık)
- gözü kalmak:** Elde edemediği bir şeye karşı isteği sürdürmek. (BTTFAD)
- gurk yatmak:** Cıvciv çıkarmak için anaç tavuğun yumurtaların üzerine yatması. (BTGA.253:Gümülcine-Lefeciler)
- gündendi bozmak:** Ayçiçeği hasadı yapmak. (BTGA.251:Gümülcine-Lefeciler)
- gün duvarkaydın:** Sabahleyin, güneş doğarken. (BTGA.377:Gümülcine-Satköy)
- gün kauşmak:** Akşam vakti için kullanılan bir tabir. (BTGA.420:Gümülcine-Karagözlü)
- günün hökmünde:** O zamanlar. (BTGA.91:Gümülcine-Delinazköy)
- güve halkı:** Damat tarafı, güvey halkı. (BTGA.145:Gümülcine-Yuvacılı)
- güveyi kapamak:** Düğün gecesi yatsı namazından sonra dualarla damadı gerdeğe götürme adeti. (BTGA.420:Gümülcine-Karagözlü)
- haber vermek:** Haber ulaştırmak, bildirmek. (BTHM)
- haldırtı gitmek:** Çatışmanın başlaması, savaşta karşılıklı silahların atılması. (BTGA.385:Gümülcine-Kayrak)
- hambar evi:** Kiler olarak kullanılan, aynı zamanda ocaklıkta yemek de pişirilen, evin bir bölümü. (BTGA.291:Gümülcine-Küçüren)
- hâne olmak:** Evlenmek, yuva kurmak. (BTGA.91:Gümülcine-Delinazköy)
- hapı yutmak:** Kötü bir duruma düşmek, zarar ve ziyana uğramak. (BTTFAD)
- harba çekilmek:** Savaşa gitmek. (BTGA.103:Gümülcine-Çalabıköy)
- harman düymek:** Ekin tanelerini saptan ayırmak işini yapmak, harman döğmek. (BTGA.389:Gümülcine-Kızılağaç)
- harman kapı:** Bahçe kapısı. (BTGA.192:Gümülcine-Büyük Doğanca)
- harp kopmak:** Savaşın başlaması. (BTGA.282:Gümülcine-Payamdere)
- harp tutmak:** Savaş yapmak. (BTGA.442:Gümülcine-Hacıköy)
- hateşi basTırmak:** Ateş yakmak. (BTGA.106:Gümülcine-Arabacıköy)
- hayıylı uyülu olmak:** Hayırlı uğurlu olmak. (BTGA.131:Gümülcine-Payamlar)
- haynaya koymak:** Röntgen cihazında film çekmek. (BTGA.238:Gümülcine-Basırlıköy)

helâl olsun: Bu şeyi ona içimden gelerek verdim, güle güle kullansın. (BTTFAD)

helva basmak: Helva yapmak, helva kavurmak.
(BTGA.268:Gümülcine-Kozlardere)

hojbulduk: Hoş bulduk. “hoş geldiniz” ya da “safa geldiniz” sözüne verilen karşılık.
(BKÖBTGA)

hojgeldiniz: Hoş geldiniz. Bir yerde bulunanın oraya yeni geleni karşılarken söylediği nezaket sözü. (BKÖBTGA)

holluk olmak: Yaşlanmak, işe yaramaz hale gelmek anlamında kullanılan deyimsel bir ifade.
(BTGA.191:Gümülcine-Büyük Doğanca)

hoş geldin: Bir yerde bulunanın oraya yeni geleni karşılarken söylediği nezaket sözü.
(BTTFAD)

hoşuna gitmek: Bir kişiden ya da bir şeyden hoşlanmak. (BTFK)

ırısına geçmek: Zor kullanarak, aldatarak, bir kimseyi cinsel zevkine alet etmek, tecavüz etmek, ırzına geçmek.
(BTGA.145:Gümülcine-Yuvacılı)

ısrıgannālan bacakları

dālamak: Hıdırellez eğlencelerinde delikanlıların genç kızlar salıncağa bindiklerinde yavuklularını söyletmek için bacaklarına ısrırgan otuyla vurmaları. (BTGA.132:Gümülcine-Payamlar)

ıskartaya çıkarmak/ayırmak: İşe yaramadığı için ayırıp bir yana atmak. (GTABKK)

ıskartaya çıkmak: Değersiz sayılarak bir yana atılmak.

(GTABKK)

iki diş: Toprağı kazma, düzeltme vb. işlerde kullanılan ağaç saplı demir araç, küçük çapa.

(BTGA.389:Gümülcine-Kızılağaç)

ikrar gelmek: Benimsemek, onamak, kabul etmek, tasdik etmek. (BTGA.313:Gümülcine-Uysallı)

ince hasTalık: Verem.

(BTGA.34:Gümülcine-Bayatlı)

inme indirmek: Korkutmak, acı çektirmek.

(BTGA.114:Gümülcine-Demirciler)

ipli kulpu kındaklar dolu: İpsizlerle dolu. (BKÖBTGA)

iskeleti çıkmak: Çok zayıflamak.
(GTABKK)

istifini bozmamak: Aldırış etmeyip davranışını hiç değiştirmemek. (GTABKK)

iş işlemek: Çalışmak.

(BTGA.144:Gümülcine-Yuvacılı)

İtiyarlık basmak: Yaşlanmak, ihtiyarlamak.

(BTGA.295:Gümülcine-Yalımlı)

kafası nāfile olmak: Başı dönmek, kendisini iyi hissetmemek.

(BTGA.238:Gümülcine-Basırlıköy)

kafası seme yapmak:

Sersemlemek.

(BTGA.238:Gümülcine-Basırlıköy)

kafası şişmek: Çok ve gürültülü şeyler dinlemekten rahatsız olmak. (BKÖBTGA)

kapara vermek: Bir kimseye pazarlık sonucunda verilen bir miktar para. (GTABKK)

kapkara tutulmak: Kumaşlar veya dokuma bezler için bitkisel

boyalarla boyandığında simsiyah olmak anlamında kullanılan bir ifade. (BTGA.203:Gümülcine-Üşekdere)

kaptırka gibi çıkmak: Yağsız, kuru hayvan eti için kullanılan mecazi bir kullanım.

(BTGA.423:Gümülcine-Aşağıköy)

karñānalık: Üvey anne, karı analık. (BTGA.404:Gümülcine-Ortakışla)

kārmakarış olmak: Karışık bir durumda olmak.

(BTGA.378:Gümülcine-Sattköy)

karşı karşıya: Biri ötekinin karşısında. (BTTFAD)

kasım üstü: Halk takvimine göre kışın başlangıcı.

(BTGA.345:Gümülcine-Balafar)

kaş çekmek: Kadınların kaşlarını siyaha boyaması ya da yakarak şekil vermesi.

(BTGA.222:Gümülcine-Koyundere)

kaş çekinmek: Kadınların kaşlarını siyaha boyaması ya da yakarak şekil vermesi.

(BTGA.276:Gümülcine-Küçük Doğanca)

kaş hurmak: Kadınların kaşlarını siyaha boyaması ya da yakarak şekil vermesi.

(BTGA.222:Gümülcine-Koyundere)

kaş hurunmak: Kadınların kaşlarını siyaha boyaması ya da yakarak şekil vermesi.

(BTGA.37:Gümülcine-Balabanköy)

kaş sürmek: Kadınların kaşlarını siyaha boyaması ya da yakarak şekil vermesi. (BTGA.

94:Gümülcine-Kozlukebir)

kaş yakınmak: Kadınların kaşlarını siyaha boyaması ya da yakarak şekil vermesi. (BTGA.

95:Gümülcine-Kozlukebir)

kaynak basmak: Havanın çok sıcak olması.

(BTGA.269:Gümülcine-Kozlardere)

kazan hurmak: Ateşi yakıp kazanı ocağın üzerine koymak.

(BTGA.49:Gümülcine-Hacıören)

kederlik olmak: Üzücü bir olayın meydana gelmesi.

(BTGA.334:Gümülcine-Kargılı Sarıca)

kefālātına yimek: İyice karnını doyurmak. (BTGA.38:Gümülcine-Bulatköy)

kendama işlemek: Makinede kendama yapmak.

(BTGA.382:Gümülcine-Mastanlı Mahallesi)

kendi kendinen: Başkasının yardımı ve ortaklığı olmaksızın.

(BKÖBTGA)

kertesine gelmek: Tam yerini ve zamanını bulmak. (GTABKK)

kıl atmak: Koyun veya keçi kıllarını ayırıştırarak veya temizlemek için sopayla kabartmak. (BTGA.210:Gümülcine-Üşekdere)

kına hurmak: Kınalamak.

(BTGA.261:Gümülcine-Palazlı)

kıra çıkmak: Dışarı çıkmak. (BTGA.151:Gümülcine-Hemetli)

kıran gelmek : Bir topluluğun ve özellikle hayvanların büyük bir bölümünü yok eden hastalık veya başka sebeple ölümcül bir afetin meydana gelmesi.

(BTGA.25:Gümülcine-Evrenköy)

kırk çörē (1): Bebeğin doğumundan otuz yedi gün sonra hısım akrabaya yapılan bir tür çörek, adım çöreği.

(BTGA.332:Gümülcine-Kargılı Sarıca)

kırk çörē (2): Cenazenin

kaldırılmasından kırk gün sonra yapılan mevlütte dağıtılan çörek.
(BTGA.300:Gümülcine-Sarancına)

kırk gezdirmesi: Bebeğin doğumundan otuz yedi gün sonra hısım akrabaya yapılan gezi.
(BTGA.407:Gümülcine-Ortakışla)

kırk gezmesi: Bebeğin doğumundan otuz yedi gün sonra anne ve çocuğun yıkanması ve akrabalarını, komşularını gezme adeti. (BTGA.262:Gümülcine-Palazlı)

kırkım yapmak: Koyun, keçi vb. hayvanların tüylerini kesmek.
(BTGA.241:Gümülcine-Hemetli)

kırk uçurmak: Bebeğin doğumundan otuz yedi gün sonra anne ve çocuğun yıkanması adeti.
(BTGA.224:Gümülcine-Koyundere) ; (BTFK)

kısmēti çıkmak: Evlenmek üzere, bir erkek bir kızı istemek.
(BKÖBTGA)

kış tutmak: Kar yağışının çok yoğun olması durumu.
(BTGA.194:Gümülcine-Kuzuren)

kimseye diymemek: Kimseye yetmemek, kapışılmak.
(BTGA.186:Gümülcine-Kırvakıfköy)

kiyat çarmak: Devletin resmi yazıyla herhangi bir şeyi kişiye tebliğ etmesi.
(BTGA.338:Gümülcine-Çalabıköy)

koca kuşaklı: Köyün ileri gelen erkeklerine verilen genel bir isim.
(BTGA.376:Gümülcine-Satıköy)

körlük zamanı: Elektriğin olmadığı dönemler için kullanılan bir mecazi kullanım.
(BTGA.396:Gümülcine-Mehrikoz)

köstek atmak: Yürüyen veya koşan birine çelme atmak,

düşürmek. (Gümülcine/BSYD)

köstek kesmek (1): Yürümeye başlayan çocuğun ayaklarına bağlanan ipin kesilmesi.
(BTGA.274:Gümülcine-Küçük Doğanca)

köstek kesmek (2): Çocukların yürümeye başlaması.
(BTGA.414:Gümülcine-Sofular)

kukumak gibi oturmak: Böbürlenerek, kendini beğenmiş bir şekilde oturmak.
(BTGA.34:Gümülcine-Bayatlı)

kulak tutmamak: Aldırıp önemsememek, dinlememek, kulak asmamak.
(BTGA.215:Gümülcine-Kozdere)

kumanda vermek (1): Öğüt vermek, yol göstermek, eğitmek.
(BTGA.106:Gümülcine-Arabacıköy)

kumanda yapmak: Yol göstermek, yönlendirmek.
(BTGA.245:Gümülcine-Omurluköy)

küsbe gibi işan olmak: Çok kalabalık olmak.
(BTGA.432:Gümülcine-Sasalı)

İafa dinlemek: Konuşulana dinlemek.
(BTGA.135:Gümülcine-Payamlar)

laf çıkarmak: Söylenti dedikodu başlamak. (BTFK)

İaf kakmak: Karşısındakine imalı sözler söylemek, laf sokmak.
(BTGA.143:Gümülcine-Yuvacılı)

İira yapmak: Dügünde geline altın takmak.
(BTGA.319:Gümülcine-Çelebiköy)

mabbet dökmek: Muhabbet etmek. (BTGA.42:Gümülcine-Bulatköy)

mabbet uydurmak: İyi

anlaşmak. (BTGA.49:Gümülcine-Hacören)

mācırılık olmak: Göç edilmesi, muhacirliğin yaşanması. (BTGA.150:Gümülcine-Hemetli)

mācır olmak: Göç etmek, muhacir olmak. (BTGA.77:Gümülcine-Aralıkburun)

mācur olmak: Göç etmek, muhacir olmak. (BTGA.102:Gümülcine-Çalabıköy)

mālim olmak: Malum olmak, içine doğmak. (BTGA.53:Gümülcine-Çepelli)

māni atmak: Karşılıklı mani söylemek. (BTGA.144:Gümülcine-Yuvacılı)

māni atmak: Karşılıklı mani söylemek. (BTHM)

māni çıkarmak: Hıdırellezden bir gün önce bir gülün altına konulan ve kızların içine takılarını attığı çölmeğin içinden hıdırellez günü takılar çıkarılırken mani söyleme adeti. (BTGA.219:Gümülcine-Bayatlı)

mantafar atmak: Hıdırellezden bir gün önce bir gülün altına konulan ve kızların içine takılarını attığı çölmeğin içinden hıdırellez günü takılar çıkarılırken mani söyleme adeti. (BTGA.74:Gümülcine-Ayazma)

mantufar atmak: Hıdırellezden bir gün önce bir gülün altına konulan ve kızların içine takılarını attığı çölmeğin içinden hıdırellez günü takılar çıkarılırken mani söyleme adeti. (BTGA.213:Gümülcine-Karacaoğlan)

martıfal bakmak: Hıdırellezden bir gün önce bir gülün altına konulan ve kızların içine takılarını attığı

çölmeğin içinden hıdırellez günü takılar çıkarılırken mani söyleme adeti. (BTGA.315:Gümülcine-Yalanca)

maytap oynamak: Dalga geçmek. (BTGA.358:Gümülcine-Seymen)

merak vermek: İlgilenmek, merak etmek. (BTGA.376:Gümülcine-Satıköy)

misir bozmak: Mısır toplamak. (BTGA.191:Gümülcine-Büyük Doğanca)

mobbet yapmak: Muhabbet etmek. (BTGA.335:Gümülcine-Kovanlık)

moda olmak: Yaygın duruma gelmek, gözde olmak, beğenilir ve arzu edilir olduğu için yapılır olmak. (BTFK)

mostra olmak: Kendini gülünç bir duruma sokmak. (GTABKK)

münasebet kurmak: Biriyle yakınlık kurmak. (BTFAD)

nāfile olmak: Kendinden geçmek, fenalaşmak. (BTGA.277:Gümülcine-Örpek)

nazar ermek: Nazar olmak. (BTHM)

nişan düzmek: Nişan töreninden önce kız tarafının erkek tarafına, erkek tarafının da kız tarafına hediyeler vermesi, bohça vermek. (BTGA.406:Gümülcine-Ortakışla)

nūr içinde yatmak: (BKÖBTGA)

nur suyu: Peynir yaparken oluşan su, peynir suyu. (BTGA.402:Gümülcine-Kalanca)

okul kızanı: Öğrenci. (BTGA.424:Gümülcine-Aşalıköy)

olgunluk vermek: Meyve veya sebzelerin olgunlaşması. (BTGA.162:Gümülcine-Üntüren)

orak biçmek: Ekin biçmek. (BTGA.21:Gümülcine-Dolapçılar)

- ortasını bulmak:** Biriyle yalnız kalmak, iki kişi bir arada yalnız kalmak. (BTTFAD)
- ömür geçirmek:** Bir konu hakkında çok fazla deneyimi olmak ve o iş üzerinde çok vakit geçirmek birisi ile uzun zaman birlikte yaşamak anlamlarına gelmektedir. (BKÖBTGA)
- öte berice:** Epeyce, oldukça, fazlaca. (BTGA. 166:Gümülcine-Kalfa)
- öte bericene:** Epeyce, oldukça, fazlaca. (BTGA. 222:Gümülcine-Koyundere)
- papara yemek:** Şiddetli azar işitmek, azarlamak. (GTABKK)
- para çıkarmak:** Para kazanmak. (BTGA. 17:Gümülcine-Baraklı)
- para etmemek:** Etkili olmamak, işe yaramamak. (BKÖBTGA)
- para ifaklamak:** Para bozdurmak. (BTGA. 192:Gümülcine-Büyük Doğanca)
- para yapmamak:** Değeri pahasına satılmamak. (BKÖBTGA)
- partal bālamak:** Pırtı bağlamak, batıl bir inanış. (BTGA. 118:Gümülcine-Işıklar)
- pasaportununu vermek:** Kovmak, işten atmak. (GTABKK)
- pastal yapmak:** Kuru tütün yapraklarını üst üste düzgün olarak koymak. (BTGA. 327:Gümülcine-Bıyıklıköy)
- peşpeş yapmak:** Kurban bayramında köyün gençlerinin deve şeklinde yaptıkları bir maketin içine girerek evlerden bahşiş ve hediye toplamak. (BTGA. 190:Gümülcine-Büyük Doğanca)
- pili bitmek:** Gücü kuvveti kesilmek. (GTABKK)
- pişenñayı :** Kedilerin üremek için hazır oldukları zaman, mart ayı. (BTGA. 403:Gümülcine-Kalanca)
- piyasaya çıkmak:** Köyde kızların ve erkeklerin akşamüstü toplanmaları. (BTGA. 207:Gümülcine-Üşekdere) ; (BKÖBTGA)
- piyasa yapmak:** Bir yol üzerinde gençlerin buluştukları gezinti yapmaları. (GTABKK)
- piydā itmek:** Peydaetmek, çıkarmak, ortaya çıkarmak, edinmek. (BTGA. 306:Gümülcine-Sınırdere)
- rahmetli olmak:** Ölmek. (BKÖBTGA)
- ramazan bozmak:** Oruç açmak, iftar yapmak. (BTGA. 441:Gümülcine-Hacıköy)
- ramazan tutmak:** Oruç tutmak. (BTGA. 400:Gümülcine-Kalanca; BKÖBTGA)
- renk bālamak:** Tahılların sarı renge dönüşmesi, olgunlaşması, biçilecek kıvama gelmesi. (BTGA.340:Gümülcine-Gebecili)
- resim çekmek:** Fotoğraf çekmek. (BKÖBTGA)
- resim çıkamak:** Fotoğraf çekertirmek. (BTGA. 61:Gümülcine-Gerdeme)
- rest çekmek:** Herhangi bir konu hakkında sert ve kesin konuşmak. (GTABKK)
- sabā ekmē:** Kahvaltı. (BTGA. 49:Gümülcine-Hacıören)
- sabanı düzmek:** Tarla işleri için hazırlık yapmak. (BTGA. 269:Gümülcine-Kozlardere)
- sā hoş olmak:** Sağlıklı olmak. (BTGA. 103:Gümülcine-Çalabıköy)
- saman damı:** Samanlık. (BTGA. 48:Gümülcine-Hacıören)

- samanuğrusu:** Samanyolu.
(DS:Konyar, Katransa, Kayalar,
Selanik)
- saygı göstermek:** Saymak, değer
vermek. (BTFK)
- semer vurmak:** Semeri, yük
hayvanının sırtına koyup
bağlamak. (GTABKK)
- sıçancık yeli:** Gündoğudan esen
rüzgara verilen ad. (BTGA.
16:Gümülcine-Eşekçili)
- sıkıntı çekmek:** Ruhun tedirginlik
duymak. (BTFAD)
- sırıyı dikmek:** Sözü dinletmeye
çalışmak, bulunduğu yerde
hükümran olmaya çalışmak
anlamında kullanılan deyimsel bir
ifade. (BTGA. 288:Gümülcine-
Yabacıklı)
- sırtma tutmak:** Sıtma olmak.
(BTGA. 118:Gümülcine-Işıklar)
- sigara kağıdı gibi:** Çok ince yufka.
(GTABKK)
- sigarayı tellendirmek/tüttürmek:**
Keyifle sigara çekmek.
(GTABKK)
- silindir gibi ezmek:** Bir kimseyi her
yönüyle güçsüz duruma getirmek.
(GTABKK)
- sinir zayıflı olmak:** Psikolojik
rahatsızlık geçirmek. (BTGA.
144:Gümülcine-Yuvacılı)
- söz düzmek:** Gelin ve damat
tarafının söz adetinde birbirleri ile
hediye alışverişi yapma adeti.
(BTGA. 131:Gümülcine-
Payamlar)
- su dökmek:** İşemek, küçük abdest
bozmak. (BTGA. 245:Gümülcine-
Omurluköy)
- su dökmē otumak:** İşemek, küçük
abdest bozmak. (BTGA.
245:Gümülcine-Omurluköy)
- sufra yapmak:** Yemek hazırlamak.
(BTGA. 296:Gümülcine-Yalımlı)
- su gibi olmak:** Çok terlemek.
(BTFAD)
- sük almak:** Üşütmek, soğuk almak.
(BTGA. 65:Gümülcine-Bekirli)
- süklama hastalığı:** Soğuk algınlığı.
(BTGA. 118:Gümülcine-Işıklar)
- susta durdurmak:** 1. Bir kimseyi
veya birilerini yıldırarak.
(GTABKK) 2. Etkisi altına almak.
(GTABKK)
- sustalı maymun gibi durmak:**
Korktuğu bir kimsenin karşısında
saygılı ve çekingen davranmak.
(GTABKK)
- süd başa gibi olmak:** Körpe, narin
olmak. (BTGA. 114:Gümülcine-
Demirciler)
- süd buba:** Annenin sütü
gelmediğinde emzirme görevini
yapan kişinin kocası için kullanılan
bir tabir, süt baba. (BTGA.
421:Gümülcine-Karagözlü)
- süfür yapmak:** Sahur yemeği
yemek, sahur yapmak. (BTGA.
220:Gümülcine-Bayatlı)
- sükse yapmak:** 1. Başarı kazanmak.
(GTABKK)2. İlgi çekecek bir
durum yaratmak. (GTABKK)
- sürgü yapmak:** Tarlayı tırmıkla düz
hale getirmek. (BTGA.
421:Gümülcine-Karagözlü)
- şalak şalak olmak:** Metal bir eşya
için parlak olmak. (BTGA.
160:Gümülcine-Üntüren)
- şarj etmek:** Bir şeyi anlamaya,
kavramaya başlamak. (GTABKK)
- şavk yapmak:** Aydınlatmak. (BTGA.
229:Gümülcine-Üçgaziler)
- şej bej olmak:** Halk ağzında mecazi
olarak şaşırarak, şaş beş olmak.
(BTGA. 60:Gümülcine-Gerdeme)

- şevik olmak:** Hareketli olmak, yaramaz olmak, çevik olmak. (BTGA. 139:Gümülcine-Kalenderköy)
- şilak yapmak:** Parlatmak. (BTGA. 443:Gümülcine-Domruköy)
- şişe hurmak:** Halk hekimliğinde sırta bardakla uygulanan bir tedavi şekli. (BTGA. 402:Gümülcine-Kalanca)
- şişe kapamak:** Halk hekimliğinde sırta bardakla uygulanan bir tedavi şekli. (BTGA. 433:Gümülcine-Sasallı)
- şişkinlik yapmak:** Çekememek. (BTGA. 41:Gümülcine-Bulatköy)
- şıtan taşlamak:** Şeytan taşlamak, müslüman inancına göre hac ibadetinin bir parçası olarak yapılan bir tören. (BTGA. 310:Gümülcine-Yanikköy)
- şıtan kantarı :** El kantarı. (BTGA. 55:Gümülcine-Çepelli)
- şıytan kantarı:** El kantarı. (BTGA. 55:Gümülcine-Çepelli)
- taj gibice olmak:** Sertleşmek, sağlam bir hal almak. (BTGA. 160:Gümülcine-Üntüren)
- takavite birāmak:** Emekli olmak. (BTGA. 329:Gümülcine-Kardere)
- takayüt çıkmak:** Emekli olmak. (BTGA. 351:Gümülcine-Çiftlik)
- taras yapmak:** Bir ürünün toplanmasından sonra geriye kalan artıktan seçerek ürünü toplamak. (Gümülcine/BSYD)
- taş ukumak:** Köylerde yağmur duasında yapılan bir gelenek, taş okumak. (BTGA. 87:Gümülcine-Çukaköy)
- tatlıyı bozmak:** Düğün günü damadın tatlı tepsisindeki tatlıyı ilk olarak yeme geleneği. (BTGA. 407:Gümülcine-Ortakışla)
- taya kalkmak:** Küçük çocukların yürümek için ayakta durmaya çalışması. (BTGA. 212:Gümülcine-Karacaoğlan)
- tay kalkmak:** Küçük çocukların yürümek için ayakta durmaya çalışması. (BTGA. 414:Gümülcine-Sofular)
- tay parçası:** Çocukların yürümeye başlamasından sonra yapılan bir tür çörek, adım çöreği. (BTGA. 36:Gümülcine-Balabanköy)
- telef etmek:** Mahvetmek, yok etmek. (BTTFAD)
- telefon almak:** Telefon etmek. (BKÖBTGA)
- telgraf çekmek:** Telgraf ile haber göndermek. (GTABKK)
- tel sürmek:** Süslemek, düğünde şimşir ağacının dallarını telle süsleyip kızlara dağıtma adeti. (BTGA. 355:Gümülcine-Demirciler)
- temelliye gelmek:** Askerden tezkere alıp dönmek, terhis olmak. (BTGA. 339:Gümülcine-Çalabıköy)
- temel tutmak: 1.** Temelin kazılacağı zemin sağlam olmak. (GTABKK)**2.** Bir yere gidip yerleşmek. (GTABKK)
- temreye okumak:** Bir cilt hastalığı olan temreyi dua okuyarak iyileştirmeye çalışmak. (BTGA. 24:Gümülcine-Dolapçılar)
- tenevize salmak:** Ders arası vermek, teneffüse çıkarmak. (BTGA. 46:Gümülcine-Hacıören)
- ter üstüne çıkmak:** Çok terlemek. (BTGA. 403:Gümülcine-Kalanca)
- tınas yapmak:** Savrulmak için hazırlanan dövülmüş ekin yığını yapmak, tınaz yapmak. (BTGA. 21:Gümülcine-Dolapçılar)

tınaz yapmak: Savrulmak için hazırlanan dövülmüş ekin yığını yapmak. (BTGA. 162:Gümülcine-Üntüren)

ticâret çıkarmak: Tarlada satılmak üzere ürün yetiştirmek. (BTGA. 317:Gümülcine-Çelebiköy)

topal bacak tutmak: Öğretmenlerin ceza olarak öğrencileri tek ayak üzerinde bekletmesi. (BTGA. 342:Gümülcine-Gebecili)

toprak bastı parası: Damadın başka bir köyden gelin alırken köyün gençlerine düğünde verdiği para. (BTGA. 131:Gümülcine-Payamlar)

treni kaçırmak: Bir şeyi elde etme, bir işi gerçekleştirme fırsatını ve imkânını yitirmek. (GTABKK)

tukurcum yapmak: Ekin demetlerinden yığın yapmak. (BTGA. 47:Gümülcine-Hacıören)

turup gibi olmak: Sağlıklı olmak, turp gibi olmak. (BTGA. 433:Gümülcine-Sasallı)

tus olmak: Romatizma, kireçleme olmak. (BTGA. 235:Gümülcine-Basırlıköy)

tutuk yatmak: Felçli olarak yatağa mahkum olmak. (BTGA. 420:Gümülcine-Karagözlü)

türkü çağırma: Türkü söylemek. (BKÖBTGA ; BTTFAD)

u gününñükünde: O zamanlar. (BTGA. 375:Gümülcine-Satköy)

ukul kızanı: Öğrenci. (BTGA. 367:Gümülcine-Mehrikoz)

ul çıkmak: Bir ana arıyla birlikte kovandan yeni yetişmiş arı topluluğunun ayrılması, oğul çıkmak. (BTGA. 103:Gümülcine-Çalabıköy)

ülñotu: Kokusunu arı oğulunun çok sevdiği ve kaçan oğulu yakalamak için bir ağaca sürülen kokulu bir ot. (BTGA. 246:Gümülcine-Omurluköy)

umudu olmak: Maddi olarak iyi durumda olmak, zengin olmak. (BTGA. 263:Gümülcine-Palazlı)

umudu olmamak: Maddi olarak iyi durumda olmamak, fakir olmak. (BKÖBTGA)

urak biçmek: Ekin biçmek, orak biçmek. (BTGA. 338:Gümülcine-Çalabıköy)

ürama olmak: Cine, şeytana çarpılmak, uğrama olmak. (BTGA. 118:Gümülcine-Işıklar)

uykuyu çevirmek: Uykuya dalmak, deliksiz uyumak. (BTGA. 358:Gümülcine-Seymen)

ülen üstü: Öğlen vakti. (BTGA. 24:Gümülcine-Dolapçılar)

üründen kan geçmek: Çok üzülme, içi acımak, yüreğinden kan geçmek. (BTGA. 388:Gümülcine-Kayrak)

ürêne dammak: Malum olmak, yüreğine dammak. (BTGA. 140:Gümülcine-Kalenderköy)

vadesi dolmak: Yaşlanmak, ölüme yaklaşmak. (BTGA. 145:Gümülcine-Yuvacılı)

vakti sāti gelmek: Ölmek üzere olmak. (BKÖBTGA)

vereme karmak: Verem hastalığına tutulmak, verem olmak. (BTGA. 334:Gümülcine-Kargılı Sarıca)

vidaları gevşemek: Kendine hâkim olamayıp sinirden uzun süre gülmek. (GTABKK)

vites takmak: Motorlu taşıtlarda vites kolu uygun duruma getirip aracı kalkışa hazırlamak. (GTABKK)

- volta atmak:** Bir aşağı bir yukarı dolaşmak. (GTABKK)
- voltasını almak:** 1. Kasmak, savuşmak. (GTABKK)2. Çekilmek, gitmek. (GTABKK)
- yaka boy:** Civar köy. (BKÖBTGA)
- yakayı kurtarmak:** Umulmazken bir işten ya da kimseden kurtulmak, kaçmak. (BTFAD)
- yalancı dolma:**Biber, patlıcan, asma yaprağı gibi sebzelerle yapılan, kıymasız, zeytinyağlı dolma.(BTGA. 285:Gümülcine-Şapçı)
- yāmır boyanmak:** Şiddetli bir şekilde yağmurun başlaması anlamında kullanılan bir fiil, yağmur bastırmak. (BTGA. 79:Gümülcine-Yeniköy)
- yan pala poli kala:** Yan gel yat. (BKÖBTGA)
- yan yana:** Biri ötekinin sağında ya da solunda olarak birbirinin yanında. (BKÖBTGA)
- yan yun gitmek:** Dayak yedikten sonra kendini bilmez bir halde yürümek. (BTGA. 324:Gümülcine-Musacık)
- yarımız alıyor yarımız satıyor:** Parayı alıp altın yapmak; para olmayınca da altını bozdurmak, satmak. (BKÖBTGA)
- yassınınñönü:** Yatsı vaktinden önce. (BTGA. 420:Gümülcine-Karagözlü)
- yatma okumak:** Halk hekimliğinde kullanılan bir tedavi şekli. (BTGA. 24:Gümülcine-Dolapçılar)
- yavan akıllı:** Zayıf karakterli, saf anlamında kullanılan mecazi bir ifade. (BTGA. 144:Gümülcine-Yuvacılı)
- yel kesmek:** Dua ile yapılan bir halk hekimliği tedavisi. (BTGA. 123:Gümülcine-Durhasanlar)
- yel kestirmek:** Dua ile yapılan bir halk hekimliği tedavisi. (BTGA. 24:Gümülcine-Dolapçılar)
- yılanın yatā:** Yılanın ısırıldığı yer. (BTGA. 52:Gümülcine-Çepelli)
- yoksuzluk çekmek:** Yoksulluk çekmek. (BTGA. 114:Gümülcine-Demirciler)
- yola çökmek:** Yola düşmek, gitmek için harekete geçmek. (BTGA. 338:Gümülcine-Çalabıköy)
- yola düşmek:** Yola çıkmak. (BTFAD)
- yola pinmek:** Yola düşmek, gitmek için harekete geçmek. (BTGA. 147:Gümülcine-Aralıkburun)
- yolu dümek:** Yolu bombalamak. (BTGA. 137:Gümülcine-Kalenderköy)
- yol yordam:** Birşey, davranış ya da yapışın usul ve kuralları. (BTHM)
- yörü çöre:** Çocukların yürümeye başlamasından sonra yapılan bir tür çörek, adım çöreği. (BTGA. 114:Gümülcine-Demirciler)
- yufka yazmak:** Yufka hamurunu açmak. (BTGA. 242:Gümülcine-Hemetli)
- yürē açılmak:** Kendini iyi hissetmek, ferahlamak. (BTGA. 238:Gümülcine-Basırlıköy)
- yüreci dalmak:** Uyuklamak. (BTGA. 427:Gümülcine-Nurçalı)
- yürēgene yatmak:** Sevmek. (BKÖBTGA)
- yürek silmek:** Halk hekimliğinde korkan bir kişiyi duayla tedavi etmek.(BTGA. 122:Gümülcine-Durhasanlar)
- yürēne merāmet girmek:** Acımak. (BTGA.80:Gümülcine-Yeniköy)

yürē tutmak: Acıklı bir durum karşısında dayanmak, içi götürmek. (BTGA. 365:Gümülcine-Tuscuköy)

zapartayı yemek: Azarlanmak, terslenmek. (GTABKK)

zarar yapmak: Zarar vermek. (BTGA. 89:Gümülcine-Çukaköy)

zaval gelmek: Yok olmak, yok edilmek, zeval gelmek. (BTGA. 282:Gümülcine-Payamdere)

ziyan zebil olmak: Yokluk çekmek, mutsuz olmak, işe yaramaz hale gelmek. (BTGA. 99:Gümülcine-Dünderli)

zırı zırına: Zoru zoruna. (BTGA. 57:Gümülcine-Gerdeme)

zırı zırtana: Zoru zoruna. (BTGA. 57:Gümülcine-Gerdeme)

zokaya gelmek: Tuzağa düşmek. (GTABKK)

zokayı yutmak: Aldatılmak, tuzağa düşmek. (GTABKK)

KAYNAKLAR

- Aksoy, Ö. A. (1989). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü 1-2*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Aktaş, G. H. (2012). *Gümülcine Türk Ağzındaki Batı Kaynaklı Kelimeler. (Sözlük) (GTABKK)*.
- Çotuksöken, Y. (1992). *Deyimlerimiz*. İstanbul: Özgül Yayınları Eğitim ve Öğretimde Kaynak Kitaplar Dizisi: 2.
- Derleme Sözlüğü 1-12* (1993), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları (DS).
- Doğan, İ. ve Benli, D. Y. (2014). *Bulat Köyü Örneğinde Batı Trakya Gümülcine Ağzı*. Gece Kitaplığı (BKÖBTGA).
- Kadır Oglarntan, F. (2016). *Batı Trakya Ağzından Gelenek ve Görenekler*. Bitirme Ödevi, Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü. (BTFK).
- Kartal, N. (1990). *Türkçe Deyimler Sözlüğü*. İstanbul: Birsen Yayınevi.
- Molla Achmet, C. (2016). *Batı Trakya Ağzıyla Gelenek ve Göreneklerin Anlatılması*. Bitirme Ödevi, Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü. (BTHM).
- Özden, M. (2016). *Batı-Trakya Gümülcine Ağız İncelemesi (Ses ve Şekil Bilgisi-Metinler- Söz Varlığı)*. Trakya Üniversitesi Yayınları. Yayın No:180 (BTGA).
- Özön, M. N. (1945). *Türkçe Tabirler Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Türkçe Sözlük 1-2* (1998). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Özezen, M. Y. (2001). Türkçe Deyimler Üzerine Birkaç Söz. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Merkezi, 2001/II* (600), 869-879.
- Xhanari, L. L. (2015). *Balkan Dillerindeki Ortak Türkizmalar Sözlüğü*. Denizli: Pamukkale Üniversitesi Yayınları.